

Показники структурних компонентів професійної мобільності майбутніх інженерів

Хом'юк Ірина Володимирівна, к. пед. н.
Вінницький національний технічний університет
Хом'юк Яна Вікторівна, студентка
Вінницький національний технічний університет

Постановка проблеми. В умовах переходу до ринкових відносин професійно-технічна освіта зорієнтована на підготовку кваліфікованих, конкурентоспроможних робітників з високим рівнем професійних знань, умінь та навичок, здатних до творчої праці, професійного розвитку. В цих умовах найважливішим завдання професійної освіти стає формування професійно мобільного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базовими для розробки проблеми формування професійної мобільності є дослідження безпосередньо пов'язані з ідеєю професійного розвитку особистості, а також наукові праці присвячені проблемі організації процесу і досягненню якості професійної підготовки (А.І.Архангельський, Е.Ф.Зеєр, Н.В.Кузьмина та ін.).

Деякі аспекти вивчення професійної мобільності висвітлені в педагогічних дослідженнях з проблеми формування професійної компетентності спеціалістів різного профілю, оскільки професійна мобільність розглядається ними як одна з важливих складових професійної компетентності (Е.Ф. Зеєр, І.А. Зимня, А.К. Маркова, А.А. Вербицький та ін.).

Мета статті полягає у визначенні показників структурних компонентів професійної мобільності майбутніх інженерів.

Виклад основного матеріалу. Основою професійної мобільності особистості, на думку Л. Сушенцевої [1; 3], є динамізм її мотиваційних, інтелектуальних і вольових процесів, завдяки чому створюється індивідуальне поле готовності до професійної мобільності. Базуючись на вище означеному та працях науковців [2, 21; 3] ми виокремлюємо такі компоненти професійної

мобільності майбутнього інженера: 1) когнітивно-творчий 2) професійно-мотиваційний; 3) діяльнісний; 4) гностичний.

Розглянемо кожен із виділених компонентів окремо.

У процесі професійної підготовки у ВНЗ *професійно-мотиваційний* компонент є основою формування професійної мобільності студентів, що викликає у майбутніх фахівців інтерес до професійної діяльності, який сприяє самовдосконаленню, самовихованню, саморозвитку, стимулює до успіху та до засвоєння ними професійно-управлінських знань, умінь, навичок, способів дій тощо.

Професійно-мотиваційний компонент включає мотиви, мету, потреби в професійному навчанні, вдосконаленні, самовихованні, саморозвитку, ціннісні установки актуалізації в професійній діяльності. Він припускає наявність інтересу до професійної діяльності, який характеризує потребу людини в знаннях, в оволодінні ефективними способами організації професійної діяльності.

Професійно-мотиваційний компонент професійної мобільності майбутніх інженерів характеризується такими показниками як: 1) позитивне ставлення та інтерес до обраної спеціальності; 2) спрямованість цієї мотивації на вдосконалення навчально-пізнавальної діяльності; 3) прагнення до самоосвіти; прагнення до поновлення власних знань у відповідній галузі; 4) прагнення до професійного та кар'єрного зростання.

Когнітивно-творчий компонент – розкривається як наявність знань і здатність застосовувати їх в професійній діяльності, передбачає сформованість сукупності науково-теоретичних та науково-практичних знань. Разом з тим, когнітивно-творчий компонент повинен забезпечити вільне володіння майбутнім інженером уміннями опрацювання інформації та роботи з інформаційними об'єктами, які відповідно впливають на навички вдосконалення професійних знань і умінь, знання між предметних зв'язків і т.д.

Виходячи, з вище сказаного, за основні критерії в оцінюванні формування когнітивно-творчої складової ми пропонуємо обрати наступні: 1)

сформованість науково-теоретичних знань з фундаментальних дисциплін (з вищої математики за результатами іспитів); 2) сформованість науково-практичних знань самостійного розв'язування задач репродуктивного характеру; 3) застосування отриманих знань, вмінь і навичок в навчальних цілях.

Діяльнісний компонент розуміється нами як сукупність умінь, навичок, які актуалізуються в процесі здійснення професійної діяльності. У зв'язку з цим, сформованість діяльнісного компонента професійної мобільності майбутніх інженерів сприятиме їх мобільності у виконанні професійних функцій, що реалізовуватимуться завдяки комплексу умінь, навичок способів дій, набутих в процесі професійної підготовки у ВНЗ. Його показниками, на нашу думку, є: наявність сформованого вміння вчитися, яке включає декілька видів навчальної діяльності, різних за своїм призначенням:

- пошук нової інформації, який потребує: 1) вміння відшукати навчальну інформацію; 2) вміння самостійно працювати з науковою інформацією; 3) вміння самостійно переробляти інформацію, конспектувати, аналізувати;

- засвоєння знань за допомогою розв'язання типових задач, тестів, які передбачають формування вміння самостійно розв'язувати задачі прикладного змісту, контроль за процесом розв'язання, корегування при виникненні помилок;

- вміння самостійної роботи.

Таким чином, за основні критерії в оцінюванні формування діяльнісного компонента ми пропонуємо обрати наступні: 1) сформованість вмінь самостійної роботи; 2) сформованість вмінь самостійного розв'язання прикладних задач

Важливою складовою *гностичного компонента* є знання й вміння, які лежать в основі власної пізнавальної діяльності. Провідними вміннями гностичного компонента, на нашу думку, є: 1) мотивувати свою пізнавальну діяльність; 2) поповнювати, поглиблювати і вдосконалювати свої знання

шляхом самоосвіти; 3) сприймати інформацію та засвоювати її; 4) визначати головну мету і виділяти головну проблему дослідження; 5) виконувати мисленнєві операції, виділяти головне, суттєве на основі аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення; спостерігати і робити висновки; міркувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворювати матеріал у нових умовах; 6) добирати і систематизувати матеріал по темі і на його основі проводити елементарне дослідження;

Виходячи, з вище означеного, за основні критерії в оцінюванні формування гностичного компоненту ми пропонуємо обрати наступні: 1) Формулювати висновки і робити аналіз з виробничої точки зору під час розв'язування прикладних задач; 2) сформованість вміння самостійно вести дослідження.

Висновки. Таким чином, формування професійної мобільності майбутніх фахівців технічного профілю, а саме інженерів має співпадати з процесом професійної підготовки студента і забезпечуватись логікою побудови навчального процесу протягом всіх років навчання.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у з'ясуванні взаємозв'язку між виділеними структурними компонентами професійної мобільності.

Література:

1. Сушенцева Л. Проблема професійної мобільності у контексті міждисциплінарного підходу / Сушенцева Л. // Теорія і методика професійної освіти. – № 1. – 2011. – С. 3–11.
2. Горюнова Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования в России: дис. доктора пед. наук: 13.00.08 / Горюнова Лилия Васильевна. – Ростов-на-Дону. – 2006. – 337 с.
3. Іванченко Є.А. Професійна мобільність майбутніх фахівців: навчальний посібник / Є.А. Іванченко. – Одеса: СМІЛ, 2004. – 120 с.